

CHAMA CHA WATOA HUDUMA ZA UTALII TANZANIA

TATO

TANZANIA ASSOCIATION
OF TOUR OPERATORS

MWONGOZO WA MAADILI NA TABIA ZA MWONGOZAJI WA SAFARI

KISWAHILI

"Kudumu kwa maisha ya wanyamapori ni jambo muhimu na linalotuhusu sana sisi sote barani Afrika. Viumbe hawa wa porini, wakiwa katika mapori wanamoishi, sio tu muhimu kwa ajili ya kustajabiwa na kuvutia lakini pia ni sehemu muhimu ya maliasili zetu na ndio mustakabali wa maisha yetu ya baadaye.

Katika kuchukua dhamana ya ulinzi wa wanyamapori kwa hakika tumetangaza kwamba tutafanya kila tuwezavyo katika mamlaka yetu kuhakikisha kwamba watoto wetu wa kesho kutwa wataweza kufaidi utajiri na uhondo wa urithi huu.

Uhifadhi wa wanyamapori na maeneo ya pori unahitaji ujuzi maalum, nguvu kazi iliyofunzwa, na pesa, na tunatazama mataifa mengine kushirikiana nasi katika kazi hii muhimu - mafanikio au kushindwa kwa kazi hii hayatathiri tu Afrika bali pia ulimwengu mzima."

Mwalimu Julius K. Nyerere, Baba wa Taifa

The Arusha Manifesto, 1961

CHAMA CHA WATOA HUDUMA ZA UTALII TANZANIA - TATO MWONGOZO WA MAADILI NA TABIA ZA MWONGOZAJI WA SAFARI

Jedwali la Maudhui

1. Uwasilishaji wa Mwongozo Safari
2. Mwongozo wa Maadili na Tabia
3. Mafunzo na Uzoefu
4. Kanuni za Gari na Udereva
5. Athari kwa Mazingira
6. Mwingiliano na Wanyama, Ndege, Wadudu, na Reptilia
7. Unyeti wa Kitamaduni
8. Wanachama wa TATO & Wito wa Kujiunga na TATO!

1. Uwasilishaji wa Mwongoza Safari

Kwa wakati wote, waongoza safari wanawakilisha si tu kampuni wanayofanyia kazi au kuajiriwa nayo, bali pia wanakuwa mabalozi wa maeneo ya mwituni ya Tanzania na Jamhuri ya Tanzania. Tabia zote, iwe ni wakati wa kazi au mapumziko wakati wa safari, zinapaswa kuwa na umakini wa jukumu hili.

Hii inapaswa kuonyeshwa kwa vazi linalofaa, mtazamo, matumizi ya lugha, usafi binafsi, na kuzingatia wengine wakati wa kuongoza. Hii pia inatumika wakati wa kupumzika katika maeneo ya umma yanayopatikana kwa wote wakati wa safari. Hakikisha unasasisha na Kanuni za Kampuni yako, kama mfanyakazi au mkandarasi.

Himiza wenzako wote waongoza safari pia kufikia viwango vilivyowekwa kwenye Mwongozo huu wa Maadili na Tabia. Ikiwa wanakiuka Mwongozo huu kwa namna mbaya, unapaswa kuwajulisha mamlaka au Kampuni.

Waendeshaji wa safari wana jukumu la kuwaelimisha wageni na mawakala, kabla ya safari kuanza, juu ya haja ya kuwa na heshima kwa mazingira yetu ya asili, kitamaduni, na urithi wa thamani.

Wanapaswa kutenda kwa uwajibikaji ili kupunguza athari zao kwa wakati wote, kipaumbele ni ustawi wa wanyama, wadudu, na ndege juu ya maslahi binafsi, na kufuata sheria za mitaa.

Mwongoza Safari yupo hapo kuongoza kwa mfano na kuwaelimisha wageni zaidi juu ya tabia zinazofaa, inapobidi.

2. Mwongozo wa Maadili na Tabia

Uwasilishaji:

Fanya shughuli zote za uongozaji kwa umahiri: uwatendee watalii wengine, wateja wako wenyewe, wanajamii, umma kwa ujumla, maafisa wa serikali, wafanyakazi wa kambi, na wasimamizi kwa njia ya uwajibikaji, salama, heshima, na ufanisi.

Usitumie dawa za kulevya ukiwa kwenye safari. Usinywe pombe ukiendesha gari au ndani ya masaa machache kabla ya kuendesha. Kinywaji chochote cha pombe kinachotumiwa jioni kinapaswa kuwa ndani ya viwango vinavyokubalika.

Usiombeza wateja. Bakshishi ni ishara ya kuridhika na shukrani kwa uzoefu walioupata wateja, na si ya lazima. Waongoza safari na wapagazi hawapaswi kuonyesha tabia yoyote inayodokeza kuwa bakshishi ni lazima au inatarajiwa, kwani inawaweka wateja kwenye hali ya aibu na isiyopendeza.

Sheria:

Kuwa na ufahamu wa sheria zote za kitaifa, za jimbo, na za eneo linalohusu utalii, pamoja na Wizara ya Maliasili na Utalii (MNRT), Hifadhi za Taifa za Tanzania (TANAPA), Mamlaka ya Hifadhi ya Ngorongoro (NCAA), Mamlaka ya Wanyamapori Tanzania (TAWA), na kanuni za Mamlaka ya Usimamizi wa Wanyamapori (WMA).

Waongoza safari wanapaswa kufuata kanuni zote zinazohusu mbuga au eneo lindwa wanaloongoza kwa wakati huo, au watakabiliwa na adhabu kwa kutokufanya hivyo. Hasa, waongoza safari hawapaswi kuendesha gari nje ya barabara katika mbuga au maeneo lindwa ambapo imekatazwa, hata kama wateja wanawahimiza kufanya hivyo. Ni kuharibu mazingira na kuchangia usumbufu wa wanyamapori.

Usikubali wala kutoa hongo kwa wafanyakazi wa serikali. Kuwa tayari kuwaeleza wateja wako kuhusu kanuni. Ikiwa tukio litatokea ambapo sheria zimevunjwa, kuna hatari kuwa bima haitafunika madai hayo.

Faragha, Heshima, na Ushirikishi:

Heshimu mahitaji ya wateja wako, haki zao, maoni yao binafsi, na imani zao, na epuka tabia ambayo inaweza kuwaudhi, ikiwa ni pamoja na unyanyasaji na tabia ya kuwabagua kwa namna yoyote kama vile vitisho vya vurugu, utani wa kibaguzi na lugha, matusi ya kibinafsi, au mvuto wa kingono usiopendeza.

Epuka uhusiano wowote wa kimapenzi na wateja, hata kama umeanzishwa na wateja wenyewe.

Machapisho yoyote ya mitandao ya kijamii ya umma na matumizi yake yanapaswa kuzingatia ukweli kwamba wateja watakufuata kwenye majukwaa yako.

Maoni yoyote, maoni, au ujumbe uliosambazwa unahitaji kuzingatia hili. Kwa mfano, epuka kushiriki maoni ya kingono, maoni ya kibaguzi au picha/video za nyenzo za vurugu kupitia njia za kielektroniki au nyinginezo.

Epuka matumizi yote yasiyo ya lazima ya simu wakati wa kuendesha gari la mchezo au wakati uko katika maeneo ya umma ya kambi na wateja wako isipokuwa ni dharura au utafiti wa mada fulani inayoendelea. Usitumie simu yako wakati unaendesha; kila mara simama kando na uache gari.

Tafadhali weka mazungumzo ya redio kwenye mambo ya msingi tu na kwa sauti ya chini.

Taarifa Binafsi:

Heshimu usiri wa kampuni na taarifa za wateja. Kuwa na ufahamu wa majukumu ya kisheria yaliyojengwa katika Sheria ya Ulinzi wa Taarifa na Kanuni zake. Kwa mfano, usipost picha na majina ya wateja wako bila idhini yao ya maandishi, kwani hili litakuwa kinyume na Sheria za Ulinzi wa Taarifa na Sera ya Kampuni na linaweza kusababisha kushtakiwa.

3. Mafunzo na Uzoefu

Mwongoza Safari wa Dereva lazima awe na leseni ya udereva ya Daraja C halali na yenye vyeti vya Mafunzo ya Daraja C kutoka VETA au sawa, lazima asajiliwe na LATRA kama dereva wa Daraja C anayekubalika, na awe na leseni halali ya Mwongoza Safari ya MNRT TALA, ambayo inasasishwa kila mwaka.

Kila mara fanya kazi ndani ya mipaka ya utaalumu wako na epuka kuzungumza kwa mamlaka katika maeneo ambayo haujafuzu au hauna uzoefu, bila kutoa taarifa kwanza kwamba wewe si mtaalam katika uwanja huo maalum. Jisikie huru kusema hujui jibu ikiwa ndivyo ilivyo.

Fanya kila juhudi kuwasilisha ukweli wa kweli na sahihi na uhakikishe kuwa kuna tofauti wazi kati ya ukweli, hadithi, hekaya, mila, na maoni.

“Ninaota kuhusu jangwa letu kubwa, misitu yetu, na maeneo yote makubwa ya mwituni. Hatupaswi kamwe kusahau kuwa ni wajibu wetu kulinda mazingira haya.”

Nelson Mandela

Itifaki za Dharura:

Ilwapo kuna dharura au hali mbaya inayoendelea, wasiliana na mwajiri wako mara moja na fanya kazi na mtu yeyote au shirika lolote ambalo linaweza kusaidia.

Heshimu haja ya msaada wenye uzoefu.

Epuka kutoa dawa yoyote kwa mteja bila ushauri wa matibabu sahihi kabla, hata kama una Cheti cha Kwanza cha Msaada. Mafunzo ya Kwanza ya Msaada na vifaa vya Kwanza vya Msaada kwenye gari ni kwa dharura.

4. Kanuni za Gari na Udereva

Gari unaloendesha, iwe ni la kampuni au lako binafsi, lazima liwe na hali nzuri ya barabarani na liwe limehifadhiwa kwa kiwango kinachotarajiwa na kampuni inayokujiri kwa safari. Hii ni pamoja na ukaguzi wa kabla na baada ya safari, pamoja na ukaguzi wa kila siku wa gari.

Hakikisha kuwa unajua Itifaki za Gari za Kampuni na Sera.

Endesha kwa namna ambayo ni salama na ya heshima kwa gari, vifaa, na mazingira. Usizidishe kasi inayofaa inayodhamiriwa na hali ya barabara, ambayo inaweza kuwa chini sana kuliko kikomo cha kasi kinachoruhusiwa.

Usivunje kikomo cha kasi, ndani na nje ya maeneo lindwa.

Matumizi ya 4WD yanapendekezwa sana wakati unaendesha nje ya barabara kuu kwani hupunguza uharibifu wa uso wa barabara, hulinda mazingira, na huhakikisha udhibiti bora wa gari, hasa katika hali ngumu. Hakikisha unajua Sera ya Kampuni kuhusu matumizi ya 4WD.

Epuka uharibifu usio wa lazima wa barabara na mazingira wakati unaendesha katika hali ya tope na mvua nyingi.

Usiendeshe kwenye barabara iliyofungwa.

Inaweza kuwa hatari sana kuvuka madaraja na njia za maji ambazo zipo chini ya maji kutokana na mafuriko, isipokuwa una uzoefu wa hali hiyo, kwani mwelekeo wa maji huathiri taswira ya wapi kuna muundo madhubuti. Kamwe usivuke daraja ambapo maji yako juu ya bodi ya kukimbia na kila mara kagua hali kwa undani. Unapokuwa na shaka au huna uhakika, usivuke.

Usiruhusu mtu yeyote kusimama juu ya paa au uso wowote wa nje wa gari, wakati wowote, wala kukaa kwenye maeneo ya paa wakati gari linaenda. Tafadhali omba kampuni kutoa stika ikionya hili ndani ya gari ambapo wateja wanaweza kuona.

Heshima kwa Magari Mengine ya Mchezo:

Jihadhari usipange gari lako kwa namna ambayo itavuruga mtazamo wa kundi lingine.

Zima injini wakati wa matukio ili kupunguza kelele na mtetemo ili usiathiri raha ya wateja wako, pamoja na wale walio kwenye magari mengine karibu.

Kila mara pitia magari yaliyosimama polepole ili usiyafunike kwa vumbi au matope, na kumbuka kusimama kando ya barabara wakati wa matukio.

5. Athari kwa Mazingira

Taka/Machafu:

Hakikisha unakusanya taka zote na kuzitupa kwa uwajibikaji kwenye maeneo ya picnic, sehemu za vinywaji vya jioni, vituo vya vinywaji, pamoja na taka ndani ya gari. Tafadhali epuka matumizi ya plastiki zinazotumika mara moja (mifuko/chupa) popote inapowezekana. Usiruhusu mtu yeyote kutupa taka nje ya dirisha la gari lako. Ikiwa watatupa, lazima usimame kukusanya.

Ikiwa wageni wako wanahitaji kwenda chooni, hakikisha wanafanya hivyo kwa njia ambayo haiwachi bidhaa za taka zisizopendeza na zisizo na usafi nyuma. Hakikisha una Mfuko wa Taka ndani ya gari lako.

Usitupe kitu chochote kinachowaka wala kuunda hatari ya moto.

Usiruhusu wateja wako kuandika grafiti kwenye chochote: miti, miamba, majengo, vibao vya ishara.

6. Mwingiliano na Wanyama, Ndege, Wadudu, na Reptilia

Kila mara jaribu kusababisha mwingiliano mdogo iwezekanavyo na tabia yao ya kawaida.

Kuwa mwangalifu unapoikaribia mnyama. Jaribu kuikaribia kwa pembe na kuwa na ufahamu wa eneo lake la faraja. Ikiwa itaonyesha dalili za dhiki, simamisha gari na uiruhusu kutulia tena.

Kuwa mwangalifu sana wakati wanyama wanakuwa na watoto wao. Hakikisha kwamba kamwe husambaratishi mnyama mchanga kutoka kwa mama yake au kundi lake.

Kila mara hakikisha usalama na ustawi wa wanyama wote wa mweituni kwa kuto wasumbua, kuto wagusa au kuokota, au kurusha vitu, kupiga makofi, kugonga vidole, kuflashia taa au viashiria, au kufanya kelele zingine ili kupata umakini wao. Usifuatilie wanyama kwa karibu ambao tayari wameamua kuondoka kutoka kwako.

Usihimize au kuruhusu wanyama kuruka kwenye gari lako. Ondoka ikiwa inaonekana inaweza kutokea. Ikiwa tukio kama hilo linatokea, tayari unaingilia nafasi ya mnyama na kubadilisha tabia yake ya asili. Wanyama ambao wanazoea na kuwa na starehe juu ya magari wanaweza kuwa hatari na hali kama hizo zinaweza kudhibitiwa haraka, kuhatarisha majeraha au mabaya kwa mnyama au watu ndani ya gari, kuwatisha wateja wako, na kukuacha wewe au kampuni katika hatari ya kushtakiwa.

Tafadhali fuata sera ya kampuni kuhusu safari za usiku za mchezo na epuka kutumia taa za doa nyeupe, kwani hizi zina athari mbaya kwa wanyama wa usiku na tembo.

Usiruhusu wateja wako kuwalisha wanyama wowote wa mwituni.

Kuondoa vitu vyovyote vya mimea au wanyama kutoka maeneo lindwa (kama manyoya, mifupa, meno, maganda, pembe, nywele, kwato, mayai, maua, majani, mbegu, nk) ni kinyume cha sheria na vitu hivi haviwezi kusafirishwa nje ya nchi. Tafadhali hakikisha wateja wako wanajua hili.

Himize wateja wako kununua kwa uwajibikaji kutoka kwa maduka ya zawadi na vinginevyo, na wasinunue bidhaa zozote zinazotokana na sehemu za wanyama wa mwituni au kutoka kwa spishi za miti zilizo hatarini.

7. Unyeti wa Kitamaduni

Ikiwa unashirikiana na watu wa ndani, himiza wageni wako kutenda kwa heshima na kutumia uadilifu, uaminifu, na haki. Wahimize wageni wako kujifunza juu ya watu hao, na kujifunza kuhusu mienendo ya maisha yao ya kila siku. Itakuwa uzoefu wa kuridhisha zaidi kwa wote. Usiruhusu wateja kuchukua picha au video za mtu yeyote bila idhini yao.

Wanachama wa TATO

TATO imejitolea kuboresha mazingira ya utalii nchini Tanzania na, kwa hivyo, imeweka pamoja Mwongozo huu wa Maadili na Tabia kwa Waongoza Safari. Lengo ni kutoa kiwango cha chini cha utendaji ambacho kitasaidia kila mtu katika tasnia ya utalii kuinua viwango na kuboresha taswira ya uongozaji wa safari nchini Tanzania.

Ikiwa kwa sasa huna Mwongozo wa Maadili na Tabia kwa waongoza safari wako, basi Mwongozo huu unapatikana kwa ajili yako. Ikiwa Mwongozo wako wa Maadili wa sasa haujumuishi mambo yote yaliyotajwa hapo juu, basi TATO ingekuomba ufanyie marekebishi hati yako na kujumuisha Mwongozo huu ili kuziba mapengo.

Tunawahimiza wanachama wote wa TATO na waongoza safari wao kusaini nakala ya Mwongozo huu wa Maadili, au Mwongozo wa Kampuni yao ya Maadili na Tabia, na kuhakikisha wafanyakazi wote na waongoza safari walio kwenye mikataba wanafuata Mwongozo huu.

Shukrani za Pekee kwa Kamati Ndogo ya Uhifadhi

Shukrani za pekee kwa Kamati Ndogo ya Uhifadhi kwa mchango wao wa thamani katika mwongozo huu.

Wito wa Kujiunga na TATO!

Tunazihimiza kampuni kujiunga na kuwa wanachama wa TATO. Tumekuwa tukiwakilisha waendeshaji wa safari kwa zaidi ya miaka 40 na ni mshirika anayeaminika katika sekta hii. TATO pia ni mwanachama mshirika wa Shirika la Utalii Duniani la UN (UN Tourism) na inaendelea kujitolea kukuza utalii endelevu nchini Tanzania.

Uanachama wako unatusaidia kuendelea na dhamira yetu ya kuinua viwango na kuboresha taswira ya uongozaji wa safari nchini Tanzania. Jiunge nasi katika kuhifadhi urithi wetu wa asili kwa vizazi vijavyo.

Kwa maelezo zaidi juu ya jinsi ya kuwa mwanachama, tembelea tembelea tovuti rasmi ya TATO: **www.tatotz.org**.

MWONGOZO WA MAADILI NA TABIA ZA MWONGOZAJI WA SAFARI

TANZANIA ASSOCIATION OF TOUR OPERATORS - TATO
11 Simeon Road, Phillips; P. O. Box 6162, Arusha – Tanzania
info@tatotz.org | tato@cybernet.co.tz | www.tatotz.org | +255 744 777444

KISWAHILI